

Sygn. akt I ACa 622/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Anna Bohdziewicz SA Joanna Naczyńska (spr.)
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2017 roku w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. P. i H. W.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w B.

o naprawienie szkody

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 21 lutego 2017 roku, sygn. akt II C 220/14,

1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2. i 1., w części obejmującej jego tiret pierwszy, w ten sposób, że ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty 2 183 439,16 (dwóch milionów stu osiemdziesięciu trzech tysięcy czterystu trzydziestu dziewięciu i 16/100) złotych zasądza od dnia 30 października 2013 roku, a od kwoty 648 270,66 (sześciuset czterdziestu ośmiu tysięcy dwustu siedemdziesięciu i 66/100) złotych od dnia 1 kwietnia 2015 roku;

2) oddala apelację w pozostałej części;

3) nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Joanna Naczyńska SSA Piotr Wójtowicz SSA Anna Bohdziewicz

Sygn. akt I ACa 622/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 lutego 2017r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej (...) SA w B. na rzecz powodów A. P. i H. W. z tytułu odszkodowania solidarnie 3 429 878,50 zł i ustawowe odsetki za opóźnienie w płatności: od kwoty 2 831 709,82zł za okres od 1 kwietnia 2015r.; od kwoty 277 641,06zł za okres od 1 września 2016r. i od kwoty 320 527,60 zł za okres od 7 lutego 2017r.; a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Nadto zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie 2 592 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego, nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) 89 980zł z tytułu kosztów sądowych, od uiszczenia których powodowie byli zwolnieni i odstąpił od obciążania powodów pozostałą częścią kosztów sądowych.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu, że nieruchomości powodów, na której prowadzona była działalność gospodarcza - przedsiębiorstwo (...) - objęta była wpływami działalności górniczej kopalni wchodzącej w skład (...) SA w K., której następcą prawnym jest (...) SA w B.. Wpływy eksploatacji górniczej oddziaływały destrukcyjnie na nieruchomości powodów, spowodowały przechyl budynków, spękania elementów konstrukcyjnych budynków oraz uszkodzenia rurociągów technologicznych i infrastruktury podziemnej. Pierwsze wpływy bezpośrednie mogły pojawić się już w 2005r., a wyraźne deformacje pojawiły się w latach 2006-2009, a następnie na nieruchomości powodów zaczęły oddziaływać wpływy kolejnej eksploatacji z lat 2009 - 2013, o łagodniejszym przebiegu i zdecydowanie mniejszych deformacjach, które oddziaływały na nieruchomości do 2016r. W 2007r. powodowie zaprzestali prowadzenia działalności gospodarczej. W 2012r. zwrócili się do (...) SA o naprawienie szkód górniczych jakie ujawniły się w budynkach i infrastrukturze przedsiębiorstwa (...). (...) SA uznała swoją odpowiedzialność co do zasady. Nie zgodziła się na zapłatę odszkodowania w kwocie jakiej domagali się powodowie, zaproponowała kwotę niższą. Do zawarcia ugody nie doszło. Posiłkując się opiniami biegłych, Sąd Okręgowy ustalił, że za uszkodzenie dwudziestu obiektów budowlanych przedsiębiorstwa powodów pozwana powinna zapłacić 2 831 709,82zł, za uszkodzenie kanałów przeznaczonych na media technologiczne zlokalizowanych na terenie przedsiębiorstwa - 277.641,06 zł, a za uszkodzenie infrastruktury technicznej przedsiębiorstwa z wyłączeniem kanałów technologicznych czyli sieci energetycznej, wodnej, kanalizacyjnej, pary, sprężonego powietrza, sieci próżni, ogrzewania i odwodnienia - 302.155,20zł. Ustalił, że urządzenia do termoformowania wanien i brodzików akrylowych mogą zostać wykorzystane, tak jak i urządzenia do produkcji płyt plexi z wyjątkiem urządzenia do polimeryzacji wodnej, które nie może być wykorzystane w pełnym zakresie, a odszkodowanie za to urządzenie powinno wynieść 18.372,41zł.

Przyjmując, że szkody których naprawienia domagają się powodowie mają charakter ciągły i postępowały od 2005 do 2016 roku, Sąd Okręgowy stwierdził, że podstawę prawną żądania ich naprawienia stanowią przepisy ustawy z 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn. Dz. U. z 2014r., poz. 613; dalej p.g.g.), a w szczególności art. 144 ust. 1, art. 146 ust. 1 i art. 147 ust.3 oraz, że za ich naprawienie pozwana - zgodnie z art. 435 § 1 k.c. ponosi odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, a jako, że stosownie do art. 363 k.c. powodom przysługiwał wybór sposobu naprawienia szkody, to mogli dochodzić odszkodowania pieniężnego. Na podstawie powołanych przepisów zasądził od pozwanej na rzecz powoda odszkodowanie: za składniki budowlane w kwocie 2 831 709,82zł; za kanały przeznaczone na media technologiczne w kwocie 277 641,06zł i za sieć infrastruktury przemysłowej i urządzenie do polimeryzacji wodnej, w łącznej kwocie 320 527,60zł, podkreślając że urządzenia tego nie można już w pełni wykorzystać ze względu na jego powiązanie z infrastrukturą budynku przedsiębiorstwa uszkodzonego na skutek działalności górniczej. Oddalił natomiast powództwo o zapłatę odszkodowania za pozostałe urządzenia wchodzące w skład przedsiębiorstwa, stwierdzając że nie zostały one uszkodzone, są sprawne, a odpowiedzialność pozwanej, jako przedsiębiorcy górniczego, ogranicza się do naprawienia szkody (górnicy) powstałej na skutek tejże działalności górniczej, co więcej jest z nich prowadzona egzekucja sądowa. Sąd Okręgowy oddalił też jako niewykazane roszczenie o odszkodowania z tytułu utraty wartości przedsiębiorstwa.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie w spełnieniu zasądzonych świadczenia Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 k.c. Przyjął, że odsetki ustawowe za opóźnienie są rekompensatą dla wierzyciela za uniemożliwienie korzystania z należnych mu środków pieniężnych i spełniają funkcję waloryzacyjną oraz odszkodowawczą. Uznał, że powodowie mogą ich żądać dopiero z chwilą ustalenia należnego im świadczenia pieniężnego, co nastąpiło z chwilą wydania przez biegłych opinii, w których ustalono wartość należnego powodom

odszkodowania za poszczególne składniki majątkowe, ponieważ z tą to też chwilą należne powodom świadczenie stało się wymagalne, zwłaszcza że wysokość odszkodowania została ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania (art. 363 § 2 k.c.). Jako, że:

- podstawą ustalenia odszkodowania za budynki była opinia uzupełniająca biegłego J. K. z 26 marca 2015r., Sąd Okręgowy zasądził odsetki od kwoty 2. 831.709,82zł od 1 kwietnia 2015r.

- podstawą ustalenia odszkodowania za kanały żelbetonowe i komory wentylacyjne wewnętrzne i zewnętrzne była opinia biegłego J. K. z sierpnia 2016r., Sąd Okręgowy zasądził odsetki od kwoty 277.641,06zł od 1 września 2016r.;

- podstawą ustalenia odszkodowania za infrastrukturę techniczną przedsiębiorstwa, z wyłączeniem kanałów technologicznych, czyli za sieć energetyczną, wodną, kanalizacyjną, pary, sprężonego powietrza, sieć próżni, centralnego ogrzewania i odwodnienia oraz za urządzenie do polimeryzacji wodnej była opinia uzupełniająca biegłej E. N. złożona na rozprawie 7 lutego 2017r. – Sąd Okręgowy zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 320.527,60zł od tej daty.

Żądanie odsetek ustawowych za opóźnienie za czas wcześniejszy oddalił jako niezasadne.

Koszty zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy stosunkowo rozdzielił między stronami, stosownie do art. 100 zd.1 k.p.c., przy przyjęciu, że powodowie utrzymali się ze swym roszczeniem w 68 %. W takim też procencie - na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - obciążył pozwaną kosztami sądowymi, od uiszczenia których powodowie byli zwolnieni, a w oparciu o art. 113 ust. 4 przywołanej ustawy o kosztach sądowych odstąpił od obciążania powodów pozostałą częścią kosztów sądowych, uznając że za takim rozstrzygnięciem przemawia charakter sprawy i subiektywne przekonanie powodów o zasadności dochodzonych roszczeń.

Apelację od wyroku wnieśli powodowie, domagając się jego zmiany przez zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów solidarnie 3 429 878,50zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 stycznia 2013r. i 9 792zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego. Wnieśli także o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej stawce. Apelację oparli o zarzut naruszenia prawa materialnego, a to art. 455 i 481 k.c. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że odsetki należą się powodom od dnia ustalenia należnego im odszkodowania: co do kwoty 2 831 709, 82 zł od 1 kwietnia 2015r.; co do kwoty 277 641,06zł od 1 września 2016r., a co do kwoty 320 527,60 zł od 7 lutego 2017r., podczas gdy odsetki te należą się im od dnia następującego po doręczeniu pozwanej wezwania do spełnienia świadczenia, tj. od 10 stycznia 2013r., jako że powodowie wezwali poprzednika pozwanej do zapłaty pismem z 6 grudnia 2012r., które zostało doręczone najpóźniej 9 stycznia 2013r. (odpowiedź na to wezwanie datowana jest na 10 stycznia 2013r.). Nadto podnieśli zarzut naruszenia prawa procesowego, mającego wpływ na treść orzeczenia, a to:

- art. 233§1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie oraz przez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego i w efekcie błędne ustalenie, że pozwana pozostaje w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia - zapłacie odszkodowania - dopiero od dnia ustalenia wysokości należnego powodom odszkodowania, a nie od dnia następującego po doręczeniu poprzednikowi pozwanej wezwania do zapłaty, tj. od 10 stycznia 2013r.

- art. 100 k.p.c. w zw. z art. 109 §2 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2002r., nr 163, poz. 1348 ze zm.) poprzez ich niewłaściwe zastosowanie w następstwie oddalenia wniosku pełnomocnika powodów o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości, w sytuacji, w której nakład pracy pełnomocnika, a także charakter sprawy i wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, a także czynności podjęte przed wniesieniem pozwu, uzasadniają zasądzenie kosztów w podwójnej wysokości z uwzględnieniem zasady wynikającej z art. 100 zd. 1 k.p.c.;

- art. 328 §2 k.p.c. przez zaniechanie przedstawienia w treści pisemnego uzasadnienia motywów, jakimi kierował się Sąd oddalając wniosek o zasądzenie na rzecz powodów kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. Wywodziła, że zaskarżone rozstrzygnięcie w przedmiocie odsetek jest zgodne z art. 363§2 k.c., ponieważ wysokość odszkodowania została ustalono według cen z chwili wydania opinii przez biegłych sądowych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia były prawidłowe i znajdowały potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Podejmując je, Sąd Okręgowy nie naruszył w żadnej mierze przepisów procesowych, w tym art. 233 §1 k.p.c., jako że nie przekroczył zasady swobodnej oceny dowodów, ani też nie naruszył zasad logiki i doświadczenia życiowego. Stąd też ustalenia te Sąd Apelacyjny podzielił uzupełniając je jedynie z urzędu o niekwestionowaną przez żadną ze stron i wzmiankowaną przez Sąd Okręgowy w motywach rozstrzygnięcia okoliczność, że poprzednik prawny pozwanej pismem z 10 stycznia 2013r. uznał odpowiedzialność za naprawienie szkód górniczych, które ujawniły się na nieruchomości powodów co do zasady, a następnie podjął czynności zmierzające do ustalenia wysokości należnego powodom świadczenia i pismem z 30 października 2013r. zaproponował powodom zawarcie ugody przez zapłatę odszkodowania w wysokości 2 183 439,16zł. Do zawarcia ugody nie doszło, a poprzednik prawny pozwanej, ani pozwana nie wypłacili powodom uznanej części roszczenia. Sformułowany w apelacji zarzut naruszenia art. 233 §1 k.p.c. i błędnego ustalenia okresu opóźnienia się przez pozwaną w spełnieniu świadczenia w okolicznościach sprawy (z racji niekwestionowanych ustaleń faktycznych wyznaczających wymagalność świadczenia i wartość szkody) powinien być rozpatrywany wyłącznie w kategoriach naruszenia prawa materialnego, tj. art. 455 i 481 k.c.

Poza sporem pozostaje, że zobowiązanie do zapłaty odszkodowania ma charakter zobowiązania bezterminowego, a jego przekształcenie w zobowiązanie terminowe następuje w wyniku wezwania dłużnika przez wierzyciela do spełnienia świadczenia. Wezwanie takie zawierało pismo powodów do poprzednika pozwanej z 6 grudnia 2012r., które zostało doręczone najpóźniej 10 stycznia 2013r. i choć od tej daty pozwana pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od tej daty. Postępowanie dowodowe nie było bowiem ukierunkowane na ustalenie wysokości szkody w tej dacie. Art. 363 k.c. stanowi, że jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalania odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia cen istniejących w innej chwili. Tych szczególnych okoliczności Sąd jednakże nie ustala z urzędu, a powodowie nie powoływali się na nie w toku postępowania przed Sądem Okręgowym. Zatem podniesione w apelacji zarzuty są nie tylko niekompatybilne, ale wręcz irrelewantne do niezakwestionowanych ustaleń faktycznych, które stały się podstawą rozstrzygnięcia, jak i do zgłaszanych przez powodów w toku postępowania rozpoznawczego wniosków dowodowych. Powodowie nie domagali się ustalenia wartości szkody według cen ze stycznia 2013r. Nie wykazali też, że ceny ze stycznia 2013r. utrzymywały się na tym samym poziomie w marcu 2015, sierpniu 2016 i lutym 2017r., a nie było powodu, by Sąd kwestię tę badał z urzędu. Podsumowując, żądanie zasądzenia odsetek od dnia następującego po wezwaniu do zapłaty byłoby uprawnione tylko wówczas, gdyby Sąd oszacował wartość wyrządzonej powodom szkody według cen z daty tego wezwania. Skoro Sąd Okręgowy oszacował wysokość szkody według cen na dzień wydania opinii, co wyraźnie podkreślił w motywach zaskarżonego wyroku, to powodowie nie są uprawnieni do żądania odsetek za okres wcześniejszy - od dnia wezwania do spełnienia świadczenia. Na przestrzeni czasu ceny rosną, maleją, bądź pozostają niezmiennie przez jakiś czas. Bez zasięgnięcia opinii biegłych nie sposób przyjąć, że wartość składników majątkowych przedsiębiorstwa oszacowana według cen z marca 2015r, sierpnia 2016r. i lutego 2017r. jest tożsama z wartością tych składników ze stycznia 2013r., zwłaszcza że co do zasady w dłuższym okresie czasu, a za taki można już poczytać okres 4 lat, nawet na runku wtórnym ceny nieruchomości rosną.

Nie może jednakże ująć uwagi Sądu, że poprzednik prawny pozwanej oszacował już w październiku 2013r. wartość szkody na 2 183 439,16zł i w piśmie datowanym na 30 października 2013r. uznał roszczenie w tej kwocie. Nie świadcząc tej sumy, pozostawał w opóźnieniu. Jako, że ostatecznie wartość szkody okazała się wyższa żądanie zasądzenia odsetek

od tej kwoty za okres od 30 października 2013r., Sąd Apelacyjny uznał za uprawnione i znajdujące podstawę prawną w art. 481§1 k.c. Z tych też przyczyn, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386§1 k.p.c. - zmienił zaskarżony wyrok, o tyle, że zasądził od pozwanej na rzecz powodów, niezależnie od odsetek zasądzonych przez Sąd Okręgowy także odsetki od kwoty 2 183 439,16zł za okres od 30 października 2013r. do 31 marca 2015r. W dalej idącym zakresie apelację oddalił, jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.). Jako, że zmiana rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek nie wpłynęła na ostateczny wynik sporu i konstatację, że powodowie utrzymali się ze swym roszczeniem w 68%, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw by zmienić rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Wprawdzie istotnie Sąd Okręgowy nie uzasadnił w pisemnych motywach wyroku odmowy uwzględnienia stawki wyższej niż minimalna przy rozliczeniu kosztów procesu, niemniej samo zastosowanie stawki minimalnej oznacza stwierdzenie braku przesłanek podwyższenia tej stawki. Wbrew wywodom apelacji nakład pracy pełnomocnika powodów nie uzasadniał zastosowania dwukrotności stawki minimalnej. Pozwana nie kwestionowała bowiem podstaw prawnych i zasady swej odpowiedzialności, a spór w postępowaniu przed Sądem Okręgowym koncentrował się de facto na ustaleniu wysokości odszkodowania, co ograniczało nakład pracy pełnomocnika. Zarzuty powodów zgłaszane do opinii szacujących wartość szkody w większości okazały się bezzasadne, a nakład pracy pełnomocnika w części obejmującej roszczenie o odszkodowania z tytułu utraty wartości przedsiębiorstwa – z racji oddalenia w tej części powództwa nie może być brany pod uwagę. Dwukrotności stawki minimalnej nie uzasadniał też nakład pracy pełnomocnika powodów w postępowaniu apelacyjnym, ponieważ na tym etapie spór ograniczał się już jedynie do kwestii prawidłowości rozstrzygnięcia o odsetkach i czasokresie opóźnienia się przez pozwaną w spełnieniu świadczenia. Jako, że obie strony poniosły w postępowaniu apelacyjnym koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej 8.100zł (§2 pkt. 7 rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i w sprawie opłat za czynności radców prawnych; w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji), a powodowie utrzymali się w ok. 36% stosunkowe rozliczenie tych kosztów w oparciu o art. 100 k.p.c. prowadziłoby do zasądzenia od powodów na rzecz pozwanej 2.268zł, niemniej zważając na charakter sprawy i jej okoliczności, jak i subiektywne przekonanie powodów o zasadności dochodzonego roszczenia, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Joanna Naczyńska SSA Piotr Wójtowicz SSA Anna Bohdziewicz